

Nr 102.

Av herr **Johansson** i Sollefteå m. fl., om skrivelse till Kungl. Maj:t angående anläggande för statens räkning av ett sågverk med trämassfabrik och pappersbruk.

Det har funnits en tid, då staten beklagligtvis till enskilda personer och sammanslutningar bortskänkt stora delar av skog och mark samt andra mycket dyrbara nationalekonomiska värden. I vår tid, då staten behöver allt större och större inkomster för lindrande av dyrtid och till olika allt mer och mer nödvändiga och trängande sociala ändamål, är det en öppen misshushållning att ej förädla statens egna råvaror. Om staten sålunda bl. a. hade en ordnad sågverksrörelse, skulle man relativt lätt kunna ordna den nu så aktuella bostadsfrågan och trångboddheten över huvud taget.

Mycket talar för att staten med stor ekonomisk fördel borde bygga ett *modernt sågverk*, kombinerat med en *trämasse- och pappersfabrik*.

Staten har med gott ekonomiskt resultat förädlat virke i några mindre sågar vid Bjurfors och Karlsby kronoparker.

Bjurfors ångsåg har endast en ram 30" med kantverk, läktsåg och hyvel. Den drives med en Munktells sågverkslokomobil om 65 eff. hkr. Anläggningskostnaden är allenast 44,322 kr. Sågen är byggd med en beräknad årssågning av omkring 20,000 timmer. Vid en beräkning, av jägmästare *Adolf Welander*, offentliggjord i Skogsvårdsföreningens tidskrift nov. 1916, visades genom överskådliga tabeller, att staten för år 1913, genom försågning vid denna ångsåg av 13,985 st. sågtimmer och 1,741 sliprar och delvis hyvling, hade fått merinkomsten genom denna förädling ökad med 9,014 kr. eller 55 % jämfört med nettoinkomsten vid försäljning av virket runt levererat vid station. Under 1914 försågades 19,680 st. sågtimmer och delvis ägde även hyvling rum, och visade det sig, att ge-

nom denna förädling nettoinkomsten ökats med 16,707 kr. eller 59 % i jämförelse med nettoinkomsten vid försäljning av timret runt levererat vid station.

Karlsby kronopark förvärvades av staten 1900. En liknande såganläggning som vid Bjurfors medföljde vid köpet. Men denna var av betydligt äldre datum eller över 25 år gammal. Under år 1914 försågades från denna kronopark 30,108 st. sågtimmer, varigenom statens nettoinkomst ökats med 24,086 kr. i jämförelse med om timret försålts runt levererat vid station.

I slutet av denna sin redogörelse säger hr Welander:

»Av den föregående redogörelsen framgår, att statsverket genom de små sågverken å Bjurfors och Karlsby kronoparker beretts ett med över 50 % ökat rotvärde å sågtimmer, samt att såganläggningarna ifråga redan med en årssågning av 15 å 20 tusen medelgrovt timmer (= 80 å 100 tusen kubf. toppmått) böra kunna amortera sig på mindre än 5 år.

Tager man vidare i betraktande, att här berörda skogar varken med hänsyn till belägenhet, skogsbeståndens beskaffenhet eller övriga sågningsresultaten påverkade faktorer intaga någon i jämförelse med flertalet andra allmänna skogar av liknande storlek särskilt förmånlig ställning, som kan ge förklaring till den erhållna goda vinsten av sågverksrörelsen, synes mig, att de gynnsamma resultaten från Bjurfors och Karlsby sågverk ur ekonomisk synpunkt bestämt tala till förmån för införande av sågverksdrift i alltmer ökad omfattning å de större statsskogarna i nedre delarna av landet».

Fördelarne av en statens egen sågverksdrift ligga sålunda i öppen dag. Men det ekonomiska resultatet skulle med all säkerhet bli ännu mera i ögonen fallande, om det byggdes ett större, modernt sågverk, med tillvaratagande av alla nyare maskinella uppfinningar, och detta sågverk kombinerades med en trämasse- och pappersfabrik, där den därtill lämpliga råvaran fullkomligt kunde förädlas.

Å Baltiska utställningen i Malmö 1914 hade Svenska pappersbruksföreningen i industrihallen anordnat en intressant utställning. Härom skriver *Gunnar Schotte* i Svenska skogsvårdsföreningens tidskrift år 1915 sid. 495 bl. a. följande:

»Denna utställnings mittparti upptogs av en cirka 12 meter lång och 4 meter bred modell i skala 1 : 30 av trämassefabrik och pappersbruk. Härtill syntes en jordglob med den förklarande texten: »Vita länder köpa svenskt papper» och med den intressanta upplysningen, att svensk pappersmassa årligen ger en meterbred tidningspappersbana 575 gånger runt jorden.»

En karta visade belägenheten av alla pappersbruk och trämassefabriker

i landet. Vidare funnos runt väggarne kraftiga reklamartade uppgifter om trämassans och papperets betydelse för landets ekonomi. Härigenom kunde statistiken riktigt bränna sig fast i besökarens minne. Här nedan skola lämnas några exempel.

Sveriges skogar hava en tillväxt av 35 miljoner kbm.
 varav pappers- och trämasseindustrien får 5 $\frac{1}{2}$ » »
 men i skogarna förfaras 5 » »
 och som s. k. husbehovsvirke delvis bortslösas 17¹⁾ » »

Pappers- och trämasseindustrien ger inom Sverige årligen:

55 miljoner kronor till skogshanteringen,
 20 » » » utbetalda löner,
 18 » » » transportväsendet,
 6 » » » maskinfabrikerna,
 3 » » » textilindustrien,
 2 » » » byggnadsindustrien,
 0,7 » » » lumphandeln,
 0,5 » » » metallväverierna.

Sveriges exportvärde av papper och trämassa har mer än 50-dubblats sedan år 18×0 på följande sätt:

1880	2 $\frac{1}{2}$	miljoner kronor	1900	41	miljoner kronor
1885	3 $\frac{1}{4}$	»	1905	66 $\frac{1}{4}$	»
1890	9 $\frac{1}{2}$	»	1910	104 $\frac{1}{2}$	»
1895	19 $\frac{1}{4}$	»	1913	137	»

Ett hundra kubikmeter trämassa ger landet:

pitprops för 700 kronor
 blekt cellulosa för 2,200 »
 och skrivpapper för 5,000 »
 200 kronor för pitprops,
 320 » » cellulosa och inalles
 570 » » vid papperstillverkningen.

Etthundra kubikmeter sågavfall ger landet

ribbkol för 220 kronor
 ren sulfatcellulosa för 850 »
 och papper för 1,300 »

Svenska pappersindustriens utvecklingsmöjligheter framställdes med följande tal:

Exporterad svensk trämassa ger landet årligen 98 miljoner kronor
 Förarbetad till papper skulle den giva landet 75
 miljoner kronor mera eller 173 » »

¹⁾ I skogshallen angavs husbehovsvirket till 22 miljoner kbm.

Avloppsluten från svenska cellulosafabriker ger nu ett värde i sulfitsprit	0,6	miljoner kronor
Genom ändrad lagstiftning möjliggöres att i stället utvinna ytterligare 8 miljoner kronor eller	8,75	» »
Av metylalkoholet, hartssåpa, tallolja m. fl. biprodukter tillgodogöras nu för blott	0,2	» »
men kan erhållas för mera än	3	» »

Dessa å Baltiska utställningen visade exempel äro i flera avseenden belysande; då det härav bland annat framgår, att av skogarnas tillväxt får pappers- och trämasseindustrien 5¹/₂ miljoner kubikmeter »men i skogarna förfaras 5 miljoner kubikmeter», så står det ju klart för var och en, att detta är en ren nationalekonomisk förlust. Man kan även ta för givet, att en betydande del av vad som »förfaras» är från statens egna skogar. Då man vidare vet, att statens egna skogar i regel försäljas på rot, utan någon som helst förädling, så bör det egna statsintresset mera än tillförne bjuda oss att bättre tillvarataga och förädla den egna råvaran.

Staten säljer ju årligen stora kvantiteter både råa och torra träd. De senare, som mest torde användas till pitprops och trämassa, inbringa mycket små belopp i förhållande till vad fallet skulle vara, om staten själv skulle förädla desamma.

Om man utgår från ovanstående beräkning, att etthundra kubikmeter trämasseved ger pitprops för 700 kronor, men cellulosa för 2,200 kronor och skrivpapper för 5,000 kronor, så borde detta vara talande nog för att staten själv skulle bygga en *trämasse- och pappersfabrik*. Därtill kommer att om en sådan fabrik *kombineras* med ett *modernt sågverk*, så kan även därigenom det minsta sågavfall, som är av ringa värde, tillvaratagas. Ty enligt ovanstående beräkning kunde för etthundra kubikmeter sågavfall erhållas papper för 1,300 kronor.

Då resultatet från de små sågverken vid Bjurfors och Karlsby kronoparker givit ett sådant utomordentligt gott ekonomiskt resultat, bör detta mana till att omedelbart fortgå på den redan inslagna vägen. Staten har ju även helt nyligen inköpt ett sågverk vid Piteå för sågning av sliprar till statens egna järnvägar.

Att åstadkomma en hållbar kostnadsberäkning för anläggande av ett modernt sågverk jämte trämassefabrik och pappersbruk låter sig svårigen göra av en enskild motionär. En sådan torde lämpligast böra åstadkommas genom Kungl. Maj:t. Emellertid är det av största vikt, att kostnadsberäkningen föreligger så snart som möjligt. Det torde för Kungl. Maj:t

icke föreligga någon svårighet att redan till nästkommande år för slutligt avgörande förelägga riksdagen den verkställda utredningen.

På grund härav föreslås,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa kostnadsberäkning för byggande av ett modernt sågverk kombinerat med trämassfabrik och pappersbruk samt för nästkommande riksdag framlägga förslag i ärendet.

Stockholm den 25 januari 1917.

C. O. Johansson,
Sollefteå.

Ernst Hage.

Ivar Vennerström.

Magnus Bengtsson.

Fabian Månsson.

Rikard Eronn.
